

2015 m. EASO metinės ataskaitos apie padėtį ES prieglobsčio srityje pagrindinės išvados

Ižanginis žodis

2015 m. EASO metinėje ataskaitoje išsamiai apžvelgiamas visose 28 ES valstybėse narėse, taip pat Norvegijoje ir Šveicarijoje (šalių grupė „ES+“) pateikiamų tarptautinės apsaugos prašymų skaičius ir pobūdis. Joje nagrinėjamos prieglobsčio tendencijos, įskaitant per metus kilusius pagrindinius iššūkius ir įgyvendintas reagavimo į juos priemones, taip pat pagrindinius institucinius bei teisinius procesus ir pateikiama bendros Europos prieglobsčio sistemos (BEPS) praktinio veikimo apžvalga. Prie ataskaitos rengimo prisidėjo valstybės narės, Jungtinių Tautų vyriausiojo pabėgėlių reikalų komisaro biuras (UNHCR), pilietinė visuomenė, informacijos specialistai ir operatyviniai darbuotojai.

Pagrindiniai ataskaitos punktai

- 2015 m. šalių grupėje „ES+“ tarptautinės apsaugos prašymų pateikta beveik 1,4 mln. – tai didžiausias skaičius nuo 2008 m., kai pradėta rinkti visos ES duomenis.
- Užregistruoti prieglobsčio prašytojai daugiausia buvo Sirijos, Vakarų Balkanų šalių ir Afganistano piliečiai. Pagrindinės priimančiosios šalys buvo Vokietija, Vengrija, Švedija, Austrija ir Italija.
- 2015 m. pabaigoje šalių grupėje „ES+“ žmonių, laukiančių sprendimo dėl tarptautinės apsaugos prašymų, skaičius peržengė milijono ribą. Nagrinėjamų prašymų skaičius, palyginti su 2014 m., išaugo daugiau nei du kartus.
- Krizė Sirijoje ir toliau buvo pagrindinis veiksnys, labiausiai veikęs tarptautinės apsaugos prašymų skaičių šalių grupėje „ES+“. Sirijos piliečiai pateikė daugiau kaip 380 000 prašymų – tris kartus daugiau nei 2014 m.
- Prašymų skaičius iš Vakarų Balkanų šalių 2015 m. beveik padvigubėjo – juos pateikė 201 405 prieglobsčio prašytojai, kurių dauguma buvo atvykę iš Kosovo ir Albanijos.
- Afganistanas tebėra viena pagrindinių prieglobsčio prašytojų kilmės šalių – pernai prašymus pateikė 196 170 Afganistano piliečių (skaičius išaugo 359 proc.), iš jo atvyksta daugiausia nelydimų nepilnamečių, prašančių tarptautinės apsaugos visoje šalių grupėje „ES+“ (jie sudaro 25 proc. visų prieglobsčio prašytojų iš Afganistano).
- Dėl pirmųjų bendrų ES perkėlimo veiksmų susitarta, kai 27 valstybės narės kartu su Dublino reglamento asocijuotomis valstybėmis pasižadėjo per dvejų metų laikotarpį apgyvendinti 22 504 asmenis, perkeltus iš ES nepriklausančių šalių.

Perkėlimo programa

2015 m. pradėjus plūsti neregėtam tarptautinės apsaugos prašytojų srautui, priimta perkėlimo programa, turėjusi remti pirmąsias su migrantų antplūdžiu susiduriančias valstybes nares – Italiją ir Graikiją – joms teko didžiausia našta. 2015 m. gegužės mėn. Komisijai pateikus pasiūlymą, Taryba priėmė du sprendimus, kuriais nustatytas laikino ir išimties tvarka per dvejus metus vykdytino perkėlimo mechanizmas, taikytinas Graikijoje ir Italijoje esantiems 160 000 prašytojų, kuriems labiausiai reikia tarptautinės apsaugos, ir jį įgyvendinti buvo numatyta per dvejus metus, t. y. iki 2017 m. rugsėjo mėn.

Nelydimi vaikai

2015 m. šalių grupėje „ES+“ tarptautinės apsaugos prašė 95 985 nelydimi nepilnamečiai – beveik keturis kartus daugiau nei praėjusiais metais. Labiausiai šis pokytis buvo pastebimas keturiuose pagrindinėse priimančiose šalyse: Švedijoje, Vokietijoje, Vengrijoje ir Austrijoje. Šiose šalyse užregistruota 70 proc. visų nelydimų nepilnamečių pateiktų prieglobsčio prašymų. Dėl itin didelio tarptautinės apsaugos prašytojų, teigusių, kad yra nepilnamečiai, skaičiaus buvo sunku deramai įvertinti jų amžių, trūko globėjų ar buvo

vėluojama juos paskirti.

Priėmimo infrastruktūra

2015 m., ypač vasarą, dėl išaugusio prašymų suteikti prieglobstį skaičiaus daugelyje valstybių narių pradėjo trūkti apgyvendinimui tinkamų vietų. Kai kurios valstybės narės turėjo du ar tris kartus padidinti savo galimybes priimti atvykėlius ir taip buvo atkreiptas dėmesys, kad reikia lanksčiau vertinti priėmimui skirtas vietas. Kovoju su šiais iššūkiais buvo skiriami papildomi nuolatiniai ir laikini ir (arba) skubiam apgyvendinimui skirti būstai, steigiami nauji pirminio priėmimo centrai, kaimyninės valstybės narės pradėjo glaudžiau bendradarbiauti.

EASO parama

Praėjusiais metais EASO ir toliau teikė veiklos paramą Graikijai, Italijai, Bulgarijai ir Kipriui. Nuo 2015 m. rugsėjo mėn. EASO rėmė ES perkėlimo iš Italijos ir Graikijos į kitas Europos šalis programą, įgyvendinamą pagal Perkėlimo iš antplūdžio vietų veiklos planus, kuriuos pasirašė abi valstybės narės, siųsdama ekspertus, įskaitant mobiliąsias ekspertų grupes, taip pat parengdama keletą priemonių, kurios padėtų įvairiais perkėlimo etapais (parengė informacinius lankstinukus, išankstinę išvykimo informaciją, registracijos procedūras, atrankos procesą, priemonę, pagal kurią nustatomi pažeidžiami atvejai).

Nacionalinių prieglobsčio sistemų kūrimas

2015 m. baigėsi prieglobsčio *acquis* naujos redakcijos perkėlimo į nacionalinę teisę terminas, todėl keletas valstybių narių teisiškai pakeitė savo nacionalines prieglobsčio sistemas. Tuo pat metu keliose šalių grupėse

„ES+“ šalyse milžiniškas prieglobsčio prašytojų srautas tapo išbandymu taikant skubaus perkėlimo mechanizmus, ypač kalbant apie sienų valdymą, greitą asmenų registravimą ir jų prašymų nagrinėjimą, taip pat specialių procedūrų taikymo peržiūrą.

Informacija ir teisinė pagalba

2015 m. šalių grupės „ES+“ šalyse atlikta keletas teisinių pakeitimų, dėl kurių įvairiais procedūros etapais tarptautinės apsaugos prašytojams pradėta teikti įvairiapusiškesnę informaciją ir teisinę pagalbą. Šioje srityje ir 2015 m. kilo iššūkių, ypač dėl padidėjusios paklausos ir dažnai ribotų specializuotų išteklių.

Ateities strategija

Komisijai pateikus pasiūlymą dėl Europos Sąjungos prieglobsčio agentūros, EASO pradeda naują savo veiklos etapą ir prisiima naujų bei didesnių prievolių ir įsipareigojimų, kurių pagrindas bus iki šiol atliktas darbas.

Visą ataskaitą rasite adresu <https://www.easo.europa.eu/information-analysis/annual-report> .